

Effect van: 'Zo leer je kinderen lezen en spellen.'

Praktijkonderzoek, uitgevoerd op basisschool 't Ven, Rosmalen.

Naam: Anouk Verhagen

Studentennummer: 1412173

Opleiding: M-SEN – Dyslexiespecialist

Lesplaats: Tilburg

Begeleider: Drs. Thea Deckers

Datum: 8 juni 2011

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	4
Inleiding	6
Hoofdstuk 1. Aanleiding en probleemstelling.....	9
1.1 Aanleiding tot het onderzoek	9
1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen.....	10
1.3 Wat is er bekend over dit onderzoeksonderwerp?.....	11
1.4 Wat zijn mijn verwachtingen?	12
Hoofdstuk 2. Theoretische onderbouwing	13
2.1 Hoe ontwikkelen de spellingvaardigheden zich?	13
2.2 Wat is nodig om goed te leren spellen?.....	14
2.3 Wat is kwalitatief goed spellingonderwijs?.....	15
2.4 Wat maakt de methode ' <i>Zo leer je kinderen lezen en spellen</i> ' een goede spellingmethode?	16
2.5 Wat zijn de overeenkomst en verschillen tussen ' <i>Zo leren kinderen lezen en spellen</i> ' en onze reguliere spellingmethode ' <i>Taalactief</i> '?	17
Hoofdstuk 3. Onderzoeksmethodologie.....	19
3.1 Onderzoeksvraag en bijbehorende deelvragen.....	19
3.2 Onderzoeksvorm	20
3.3 De dataverzameling, onderzoeksinstrumenten en dataverwerking.	20
3.3.1 Meten van het spellingniveau.	20
3.3.2 Interview met groepsleerkracht.....	21
3.3.3 Afname enquête bij de leerlingen uit groep 5b.	21
3.4 Betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie	22
3.4.1 Betrouwbaarheid en validiteit.....	22

3.4.2	Triangulatie.....	22
3.5	Uitvoeren onderzoek in de praktijk.	23
3.6	Tijdspad.....	23
	Hoofdstuk 4. Data analyse en resultaten.....	25
4.1	Deelvragen.....	25
4.2	Beantwoorden deelvragen met behulp van onderzoeksdata.....	25
	Hoofdstuk 5. Conclusies.....	37
5.1	Conclusies.....	37
5.1.1	Welke kwantitatieve veranderingen zijn waar te nemen?	37
5.1.2	Welke kwalitatieve veranderingen zijn waar te nemen?	38
5.2	Verbinding conclusies met de theorie.....	41
5.3	Beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag.....	42
5.4	Voor wie zijn de uitkomsten van het onderzoek van belang?	43
5.5	Welke stappen voor vervolg?	43
5.6	Bijdrage aan de handelingsverlegenheid van de school.....	44
	Hoofdstuk 6. Evaluatie onderzoek- discussie.....	45
6.1	Evaluatie onderzoek.....	45
6.2	Discussie.....	45
6.3	Reflectie op het eigen leerproces.....	46
6.4	Ethiek.....	47
6.5	Inclusie.....	48
6.6	Samenwerking.....	48
6.7	Samengevat.....	49
	Literatuur.	50

Samenvatting

Het onderzoek dat in dit meesterstuk beschreven staat, is uitgevoerd in groep 5b van basisschool 't Ven in Rosmalen, in de periode februari tot en met april 2011.

Het doel van dit onderzoek is om te komen tot een kwaliteitsverbetering van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven, met behulp van de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' van Drs. José Schraven.' Om te komen tot deze verbetering, is er op deze school een onderzoeksgroep van 9 leerlingen samengesteld, waar interventies volgens de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' uitgevoerd zijn. Hiermee wil de onderzoeker aantonen of er met behulp van deze methode zowel op kwalitatief als kwantitatief betere resultaten bij het vak spelling zichtbaar zijn.

De onderzoeksvraag die voor dit onderzoek is opgesteld luidt:

“Welke veranderingen zijn er in een periode van twee maanden kwalitatief en kwantitatief waar te nemen als je met de D en E kinderen uit groep 5b gaat werken met de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' van José Schraven”

Om te komen tot het beantwoorden van de onderzoeksvraag, zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. Hoe ontwikkelen de spellingvaardigheden zich?
2. Wat is er nodig om goed te leren spellen?
3. Wat is kwalitatief goed spellingonderwijs?
4. Wat maakt de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' een goede spellingmethode?
5. Wat zijn de overeenkomsten tussen 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' en onze reguliere spellingmethode 'Taalactief'?
6. Wat zijn de kwantitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?
7. Wat zijn de kwalitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?

8. Hoe beleven de kinderen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van basisschool 't Ven het vak spelling voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?
9. Wat vindt de leerkracht van de onderzoeksgroep van de kwaliteit van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?

Om te komen tot het antwoord op de onderzoeksvraag, zijn diverse theoretische bronnen gebruikt, die vermeld staan in de literatuurlijst. Vanuit de literatuur zijn deelvraag 1 tot en met 5 beantwoord. De overige deelvragen zijn beantwoord door de data die het onderzoek zelf heeft opgeleverd.

Het onderzoek is gestart met een beginmeting (januari 2011) en afgesloten met een eindmeting (april 2011). De tussenliggende periode is een interventieperiode geweest.

De uitkomsten van het onderzoek zijn in hoofdstuk 4 uitgewerkt in tabellen en staafdiagrammen. Deze geven de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderzoek weer. In hoofdstuk 5 worden op basis van deze gegevens conclusies getrokken. De belangrijkste conclusie van dit onderzoek is, dat de leerlingen van de onderzoeksgroep zowel op kwalitatief als kwantitatief niveau beter zijn gaan spellen. Dit is voor basisschool 't Ven doorslaggevend om de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' ook in de overige groepen te gaan gebruiken. Het advies naar de school toe om te gaan werken met 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' zal dan ook positief zijn.

Inleiding

Onderzoeker en de plaats van het onderzoek.

Mijn naam is Anouk Verhagen, intern begeleider en groepsleerkracht op basisschool 't Ven in Rosmalen. Ik ben schrijver en onderzoeker van dit meesterstuk. Dit meesterstuk is geschreven in het kader van de opleiding Master SEN met als specialisatie dyslexiespecialist, welke ik heb gevolgd bij Fontys OSO in Tilburg gedurende de studiejaren 2009 – 2011. Dit onderzoek levert een grote bijdrage aan mijn professionalisering binnen het basisonderwijs.

Het onderzoek is uitgevoerd op basisschool 't Ven in Rosmalen. De onderzoeksgroep op deze school bestaat uit 9 leerlingen en de leerkracht uit groep 5b. Zij wilden allen graag meewerken aan dit onderzoek. De leerkracht van deze groep is zeer betrokken geweest bij dit onderzoek. Zij is degene die de uiteindelijke interventies onder nauwgezette begeleiding van de onderzoeker heeft uitgevoerd in de onderzoeksgroep.

Als intern begeleider ben ik al jaren betrokken bij de ontwikkeling van alle leerlingen op basisschool 't Ven. In 2005 wilde ik me verder gaan specialiseren op het gebied van leerlingenzorg, waardoor ik de keuze heb gemaakt om te starten met de opleiding tot remedial teacher bij Fontys in 's-Hertogenbosch. Tijdens deze opleiding werd mijn interesse enorm gewerkt voor de onderdelen lezen, spelling en dyslexie. Hier wilde ik me dan ook verder gaan specialiseren. De keuze om te starten met de Master SEN opleiding tot dyslexiespecialist was dan ook snel gemaakt. Hier ben ik in 2009 mee gestart.

Motivatie.

Tijdens de start van het tweede studiejaar, heb ik gekozen om met mijn meesterstuk in te steken op het vakgebied spelling. De resultaten bleken voornamelijk in de middenbouw al langere tijd beneden het landelijk gemiddelde te zijn. Ondanks dat het team veranderingen door probeerde te voeren tijdens de spellinglessen, bleven de resultaten zwak.

In 2010 startte in 's-Hertogenbosch het taalleesschrijfproject. Dit project kwam voor mij op het juiste moment, omdat ik het gevoel had dat hier misschien de sleutel lag voor het team voor de oplossing van het spellingprobleem. Samen met een collega

uit groep 3 ben ik naar de bijeenkomsten van dit project gegaan. Het taalleesschrijfproject is een project dat is opgestart in opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch ter verbetering van het lees- en spellingonderwijs, onder leiding van Drs. Mieke Smits. Het project bestaat uit het plegen van interventies volgens de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen'¹ van José Schraven. Mijn interesse werd tijdens het taalleesschrijfproject gewekt, doordat onder andere Drs. Mieke Smits en de overige docenten van dit project erg enthousiast waren over deze methode. In overleg met directie en de leerkracht van groep 3, heb ik besloten om op basisschool 't Ven te onderzoeken welke kwalitatieve en kwantitatieve veranderingen waar te nemen zijn als er gewerkt wordt met de methode van José Schraven.

Relevantie van dit onderzoek.

Ik hoop dan ook dat het onderzoek gaat opleveren dat er inderdaad kwalitatief en kwantitatief positieve veranderingen zijn waar te nemen. Dit zal ten goede komen aan de verbetering van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven. Mocht dit niet het geval zijn, dan zal ik samen met het team actief blijven zoeken naar andere mogelijkheden.

Voor mezelf hoop ik te bereiken dat dit onderzoek gaat bijdragen in mijn professionele ontwikkeling. Ik wil na dit onderzoek in staat zijn om goed in kaart te brengen hoe een verandering binnen school tot stand gebracht kan worden.

Daarnaast wil ik dat mijn kennis op het gebied van spelling vergroot wordt, zodat dat ten goede komt aan alle leerlingen die te maken hebben met spellingproblemen op basisschool 't Ven. Ook hoop ik andere collega's te kunnen enthousiasmeren om te gaan werken volgens een andere werkwijze op het gebied van spelling, zowel op onze school als op andere scholen binnen het samenwerkingsverband. Tenslotte is mijn wens om met behulp van deze opleiding en dit meesterstuk ooit te kunnen starten als behandelaar voor kinderen met dyslexie en lees- spellingproblemen.

Opbouw.

In hoofdstuk 1 staat uitgebreid beschreven wat de aanleiding van dit onderzoek is. In hoofdstuk 2 kan de lezer een theoretische onderbouwing verwachten ten aanzien van de onderzoeksvraag en de bijbehorende deelvragen. In hoofdstuk 3 wordt

¹ In de hoofdstukken van dit meesterstuk zal 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' regelmatig afgekort worden tot ZLKLS.

beschreven op welke wijze het onderzoek zijn vorm zal krijgen. In hoofdstuk 4 worden alle onderzoeksdata gepresenteerd. Aansluitend worden in hoofdstuk 5 de conclusies getrokken. In hoofdstuk 6 wordt teruggeblikt op het gehele onderzoek, zowel op proces als productniveau.

Hoofdstuk 1. Aanleiding en probleemstelling

In dit hoofdstuk beschrijf ik wat de aanleiding is om tot dit onderzoek te komen, wat mijn rol hierbij is, wat de onderzoeksvragen zijn en wat ik verwacht te bereiken.

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In 2005 ben ik op 't Ven gestart als intern begeleider. In 2008 ben ik begonnen met het maken van trendanalyses voor alle leergebieden. Dat doe ik twee keer per jaar. Wat opvalt, is dat de resultaten bij spelling erg tegenvallen. Voornamelijk in groep 4 en 5. Er zijn weinig A en B scores en veel C, D en E scores. Uit een nadere analyse blijkt dat er een dalende trend van de scores zichtbaar is vanaf medio groep 4 (februari groep 4). Om te kijken of er verbeteringen in het spellingonderwijs aangebracht konden worden, is er door alle leerkrachten van groep 3 tot en met 8 in schooljaar 2009-2010 extra ingezet op het oefenen van spelling. Dit deden zij door:

- Alle kinderen dagelijks met het computerprogramma van onze taalmethode Taalactief versie 3 te laten werken.
- Meer aandacht te besteden aan het zelf opzoeken en verbeteren van fouten in het werk van de leerlingen.

De toetsresultaten van CITO LOVS (*leerling onderwijs volgsysteem*) worden drie keer per jaar besproken in het team. Met het team is geconcludeerd dat kinderen van groep 4 tot en met 8 vaak de spellingregels niet kennen en deze niet goed toepassen. Ook merkt het team dat niet alle collega's eenduidige spellingregels aanbieden, te weinig instructie geven en te weinig eisen stellen aan de spellingfouten in al het overige werk van de leerlingen. Dit baart het team grote zorgen. Het hele schoolteam wil de spellingresultaten verbeteren. Het team wil meer inhoud geven aan de spellinglessen en de kwaliteit van de lessen verbeteren, maar weet niet goed hoe ze dit aan moet pakken.

Dit was voor mij aanleiding om het thema spelling te kiezen voor mijn meesterstuk. Dit zou de start kunnen zijn om de school op het goede spoor te zetten met het verbeteren van het spellingonderwijs.

In schooljaar 2009-2010 is er in 's-Hertogenbosch het taalleesschrijfproject (Smits, 2007) opgezet, ter verbetering van de lees- en spellingprestaties van de

basisschoolkinderen. Onze school heeft zich voor dit project ingeschreven en is in schooljaar 2010-2011 gestart met dit project in groep 3. Zowel de leerkracht als ik zijn erg enthousiast over dit project. Er wordt gewerkt volgens de methode “Zo leer je kinderen lezen en spellen” (Schraven, 2004). Drs. Mieke Smits vertelde dat deze methode bij een juiste inzet de spellingresultaten op school beduidend kan verbeteren. Ook vertelde zij dat het op scholen vaak ontbreekt aan eenduidigheid in het spellingaanbod en dat er niet altijd goede kwalitatieve instructie wordt gegeven. De opstart van dit project viel samen met de opstart van mijn meesterstuk. Dit was voor mij aanleiding om me meer te gaan verdiepen in de theorie die José Schraven hanteert en hoe ik die in kan zetten op school ter verbetering van de kwaliteit en kwantiteit van het spellingonderwijs.

1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen

Na het oriënteren op en het verkennen van het probleem ben ik tot de volgende onderzoeksvraag gekomen:

“Welke veranderingen zijn er in een periode van twee maanden kwalitatief en kwantitatief waar te nemen als je met de D en E kinderen uit groep 5b gaat werken met de methode ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ van José Schraven”

De bijbehorende deelvragen zijn:

1. Hoe ontwikkelen de spellingvaardigheden zich?
2. Wat is er nodig om goed te leren spellen?
3. Wat is kwalitatief goed spellingonderwijs?
4. Wat maakt de methode ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ een goede spellingmethode?
5. Wat zijn de overeenkomsten tussen ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ en onze reguliere spellingmethode ‘Taalactief’?
6. Wat zijn de kwantitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?

7. Wat zijn de kwalitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?
8. Hoe beleven de kinderen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van basisschool 't Ven het vak spelling voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?
9. Wat vindt de leerkracht van de onderzoeksgroep van de kwaliteit van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?

Met dit onderzoek wil ik aantonen dat de spellingprestaties bij de D en E kinderen in groep 5b kwalitatief en kwantitatief verbeteren als zij instructie krijgen volgens de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' van José Schraven.

Als de resultaten positief zijn en de leerkracht de methode goed kan inzetten naast Taalactief, wil ik deze manier van werken schoolbreed gaan invoeren. De doorgaande lijn binnen de school krijgt dan een stevige impuls en de opbouw en inhoud van de spellinglessen worden in alle groepen hetzelfde. De wens die het team heeft om te komen tot kwaliteitsverbetering bij spelling, zou dan in vervulling kunnen gaan.

Mijn uiteindelijke doel is dat de kinderen zich niet alleen bij het vak spelling bewust zijn van de woorden die ze schrijven, maar dat het geïntegreerd gaat worden bij alle vakken. Een ander en zeker niet onbelangrijk doel is dat de kinderen met een voldoende spellingniveau de basisschool verlaten.

1.3 Wat is er bekend over dit onderzoeksonderwerp?

Er zijn inmiddels drie wetenschappelijke studies uitgevoerd, waaruit blijkt dat het werken met de methode 'ZLKLS' effect heeft. Twee onderzoeken hebben plaatsgevonden in het speciaal onderwijs, Cluster 3 (Bosman, 2008) en één onderzoek is uitgevoerd op een openbare basisschool in Zevenaar.

Uit de onderzoeken blijkt dat de kinderen op het speciaal onderwijs (in het onderzoek genaamd school X) gemiddeld drie keer zo goed zijn gaan lezen en spellen. Dit is afgezet tegen twee controlegroepen van andere scholen (genaamd school Y en Z), die niet met de methode ZLKLS² hebben gewerkt. Het aantal E scores was op school

² ZLKLS = Zo leer je kinderen lezen en spellen.

X met 50% afgenomen, op school Y met 25% en op school Z met 0%. Ook komt het spellingniveau na 9 maanden onderwijs met ZLKLS overeen met de scores van een gemiddelde reguliere basisschool.

Op openbare basisschool 'het Kofschip' in Zevenaar hebben alle kinderen die met de methode hebben gewerkt, de school met een gemiddeld niveau of hoger verlaten. Daarnaast waren alle leerkrachten overtuigd dat de methode goede resultaten in het spellingonderwijs oplevert (Bosman, 2009). Op de website van Drs. Anna Bosman (Bosman A.)ⁱ zijn vele artikelen over deze onderzoeken te lezen. In deze onderzoeken staan zowel de kwalitatieve als de kwantitatieve resultaten beschreven.

1.4 Wat zijn mijn verwachtingen?

Ik verwacht dat het een intensief, maar interessant onderzoek zal worden. Gezien de wetenschappelijke onderbouwing die er al ligt, zijn mijn verwachtingen op de resultaten hooggespannen. Dit omdat twee van de drie onderzoeken zijn uitgevoerd op SBO scholen, waarbij de CITO scores bij vrijwel alle kinderen één niveau omhoog gingen. Ik verwacht ook dat de leerkracht enthousiast zal zijn om hier mee aan de slag te gaan en dat de kinderen enthousiast zullen zijn over de resultaten die ze halen.

Ondanks dat al wetenschappelijk onderzoek gedaan is naar het gebruik van deze methode, wil ik het onderzoek op mijn school uitvoeren omdat:

- Wij geen SBO school zijn en bij het wetenschappelijk onderzoek zijn twee van de drie onderzoeken op het SBO uitgevoerd.
- Wij een school zijn met minder dan 1% allochtone leerlingen en het derde onderzoek is uitgevoerd op een school met een hoog percentage allochtone leerlingen.

Zelf ben ik tevreden over dit onderzoek als de kwaliteit van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven aantoonbaar wordt verbeterd door onderstaande punten:

- De leerkracht geeft elke dag herhaling, oefening en instructie.
- De leerlingen krijgen de spellingregels aangeboden volgens de methode 'ZLKLS'.
- De resultaten worden zowel op kwalitatief als kwantitatief niveau beter.

Hoofdstuk 2. Theoretische onderbouwing

In dit hoofdstuk wordt vanuit de literatuur antwoord gegeven op de volgende deelvragen:

1. Hoe ontwikkelen spellingvaardigheden zich?
2. Wat is nodig om goed te leren spellen?
3. Wat is kwalitatief goed spellingonderwijs?
4. Wat maakt de methode *'Zo leer je kinderen lezen en spellen'* een goede spellingmethode?
5. Wat zijn de overeenkomsten tussen *'Zo leer je kinderen lezen en spellen'* en *'Taalactief'*?

2.1 Hoe ontwikkelen de spellingvaardigheden zich?

Spelling is moeilijker om aan te leren dan lezen. Dit geldt zowel voor beginnende spellers als ervaren spellers. Als je een volwassene vraagt om een moeilijk woord te lezen, zal hij dit veelal vlot doen. Vraag je echter om een moeilijk woord te spellen, dan zal dit veelal beduidend langzamer en moeizamer gaan (Bosman, 2005). De Nederlandse spelling kent veel klanken die je hetzelfde uitspreekt, maar anders schrijft (bijvoorbeeld: au-ou) of klanken die je hetzelfde schrijft maar anders uitspreekt (bijvoorbeeld: –oo in *'voor'* en *'ook'*). Door het verschil in uitspraak van de klanken, kan het lastig zijn om te bepalen welke klank er geschreven moet worden. (Montgomery, 2007). Het aanleren van alle letters en klanken, vormt de basis van de spellingvaardigheden.

De basisstrategie die wordt gebruikt om kinderen op de basisschool te leren spellen, wordt de elementaire spellinghandeling genoemd. Binnen de elementaire spellinghandeling worden klanken omgezet in tekens. In groep 1 en 2 gebeurt dit spelenderwijs, bijvoorbeeld door te werken in een leeshoek, een lettermuur, letter,- woord,- en rijmspelletjes. In groep 3 leren kinderen de volgorde van de elementaire spellinghandeling, bestaande uit:

- Auditieve analyse
- Onthouden van de volgorde van grafemen (schrijftekens).
- Koppelen van fonemen aan grafemen

- Woorden schrijven (motoriek)

Volgens Ruijsenaars (2004) gaat de ontwikkeling van de spellingvaardigheden als volgt:

‘Jonge kinderen doen kennis en vaardigheden op, op het gebied van klanken en letters in hun taal- spraakontwikkeling. Dit gebeurt onbewust. In de kleuterfase worden kinderen zich bewust van alle letters en klanken en gaan hier spelenderwijs mee oefenen. In groep 3 krijgen de letters en klanken meer betekenis, doordat ze door de kinderen gelezen en geschreven gaan worden. Er vinden verbindingen plaats tussen de klankpatronen en letters/ clusters.

In groep 4 en hogere groepen vindt er verdergaande automatisering plaats, doordat de spellingvaardigheden verder uitgebreid, ingeoefend en herhaald worden.’

2.2 Wat is nodig om goed te leren spellen?

Volgens Bouwers & van Goor (2004) is het belangrijk dat kinderen beschikken over:

- Een goed fonologisch bewustzijn (kunnen doorzien van de klankstructuur van de taal).
- Een ruim voldoende taalontwikkeling (zinsbouw, woordenschat, kennis van woorden en klankstructuur).
- Het kunnen omzetten van woorden in klankcodes (kat = k-a-t).

Binnen het Nederlandse spellingsysteem wordt gebruik gemaakt van directe en indirecte spellingstrategieën (Bouwers & van Goor 2004). Als het woordbeeld bij iemand direct beschikbaar is, zal dit woord zonder nadenken opgeschreven worden. Is het woordbeeld niet direct paraat, dan zal iemand overgaan tot de indirecte strategie (in stappen tot de juiste spelling komen).

Ruijsenaars (2004) spreekt van een enkelkanaal- en een dubbelkanaalmodel.

Binnen het enkelkanaalmodel wordt er niet van één route gesproken om tot spellen te komen. Dit model is een fonologisch model, waarbij door het aanbod van veel woorden verbanden ontstaan tussen grafemen en fonemen. De verschillende klankwaarden van de fonemen worden gekoppeld aan de grafemen. Bijvoorbeeld de klank van de letter –p in het woord –apen hangt samen met de –a die in het woord

zit. De –a kan op verschillende manieren uitgesproken worden, maar de betekenis en uitspraak van het woord bepalen de klankwaarde van de letters in dit woord.

Het dubbelkanaalmodel gaat uit van twee mogelijke wegen naar het geschreven woord, namelijk de directe en indirecte route.

Anna Bosman en Annette de Groot (1994) spreken net als Ruijsenaars (2004) bij het aanleren van spelling voornamelijk over het fonologische enkelkanaalmodel. Spelling moet volgens hen primair aangeboden worden via een methodiek waarin veel aandacht is voor fonologische vaardigheden.

Voor kinderen moet dan helder zijn welke fonemen er zijn, hoe deze klinken, bij welke categorie ze ingedeeld worden en hoe ze geschreven moeten worden.

2.3 Wat is kwalitatief goed spellingonderwijs?

De onderwijsinspectie geeft aan dat scholen waar het onderwijs expliciet gericht is op strategieën en leren denken, over het algemeen beoordeeld worden als sterke scholen. Uit een studie van Anna Bosman (2009) blijkt ook dat expliciete, doelgerichte spellinginstructie kwalitatief het beste is.

Voor goed preventief spellingonderwijs is het volgens Bosman (2009) en Schraven (2009) noodzakelijk dat:

- Er feedback wordt gegeven en er sprake is van zelfcorrectie. Dit leidt tot betere spellingprestaties (Bosman, 2009).
- Spellinginstructie effectief (doelgericht en preventief) en efficiënt (oefeningen enkel op de instructiegericht) zijn (Schraven 2009).
- Het aanbod sober is. (Schraven 2009)
- Er voldoende basiskennis over spelling bij de leerkrachten aanwezig is.
- Instructie wordt aangeboden volgens het directe instructiemodel (Veenman, 1992).
- Er dagelijks herhaling is ter bevordering van de automatisering van het spellingproces.

Schraven brengt de spellingcategorieën binnen haar methodiek onder in het fonologische principe, morfologische principe, en het etymologische principe.

Binnen de niet-klankzuivere periode wordt er voornamelijk gebruik gemaakt van het morfologische principe. Bij elke spellingmoeilijkheid biedt zij een categorie aan, waar kinderen houvast aan hebben.

2.4 Wat maakt de methode '*Zo leer je kinderen lezen en spellen*' een goede spellingmethode?

'*Zo leer je kinderen lezen en spellen*' is geen spellingmethode op zich, maar een methodiek die je naast de reguliere spellingmethode op de basisschool gebruikt. In groep 3 wordt de methodiek intensief ingezet, waardoor uitval bij kinderen minimaal zal zijn. Vervolgens kan de methodiek binnen de school verder ingevoerd worden. Dit is nodig ter bevordering van de doorgaande lijn binnen school.

De methodiek kan op alle type scholen ingezet worden. Uit onderzoek van Anna Bosman (2008) blijkt dat de resultaten op verschillende schooltypen gemiddeld drie keer zo hoog zijn geworden nadat er 6 maanden intensief met ZLKLS is gewerkt.

Binnen de methodiek zorgen onderstaande punten voor kwalitatief goed spellingonderwijs. Dit wordt ondersteund door eerder genoemd onderzoek van Anna Bosman (2008) en de uitgangspunten die de onderwijsinspectie hanteert:

- Onderscheid tussen klankzuivere en niet-klankzuivere periode.
- Preventieve en effectieve instructie volgens het directe instructiemodel (voorkomt frustratie bij kinderen).
- Ordening en denkkaders; woorden indelen in categorieën (bijvoorbeeld bij de 'Chinese letter woorden', woorden met -ing).
- Veel herhaling ter bevordering van het automatiseringsproces.
- Veel aandacht voor fonologische vaardigheden; klanken benoemen (bijvoorbeeld: -ee = tweetekenklank, -ieuw = viertekenklank) en het indelen in de bijbehorende 'straat' (lange klankstraat, korte klankstraat, tweetekenstraat en medeklinkerstraat).
- Leerprocesgerichte benadering (aandacht voor de stappen die doorlopen moeten worden om te komen tot een juiste schrijfwijze van een woord).

- Aanbieden van instructie ondersteuning op vocaal, visueel, auditief en motorisch gebied.
- Aandacht voor de schrijfmotoriek, zodat de klank- tekenkoppeling sneller tot stand komt.
- Gebruik van hakkaarten (woorden in stukken hakken en schrijven wat je hoort).

Het werken volgens het enkelkanaalmodel, zoals Ruijsenaars (2004) en Bosman & de Groot (1994) beschrijven is terug te vinden in de methodiek. Dit is terug te vinden tijdens de klankzuivere periode, door de uitgebreide aandacht die wordt besteed aan het oefenen van de fonologische vaardigheden tijdens de instructie. Deze instructie is sterk gericht op de verschillende klankwaardes die aan de letters toegekend kunnen worden.

De indirecte spellingstrategieën zoals Bouwers en van Goor (2004), maar ook Ruijsenaars (2004) beschrijven worden voornamelijk gebruikt tijdens de niet-klankzuivere periode. Echter blijft er in deze periode ook veel aandacht voor het oefenen en herhalen van de fonologische vaardigheden.

2.5 Wat zijn de overeenkomst en verschillen tussen 'Zo leren kinderen lezen en spellen' en onze reguliere spellingmethode 'Taalactief'?

De overeenkomsten en verschillen zijn af te lezen in onderstaand schema.

Hierbij is gebruik gemaakt van de handleidingen van 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' (2009) en 'Taal Actief' (2005).

Verschillen:	
Taalactief:	ZLKLS
Betekenisvol leren in ruime context.	Sobere aanbieding met weinig context.
59 spellingcategorieën.	33 categorieën die alle strategieën dekken.
Start bij niet- klankzuivere periode (met herhaling van klankzuivere periode).	Start bij klankzuivere periode.

Weinig herhaling	Veel herhaling
Drie keer per week spelling	Dagelijks spelling.
Geen eenduidige verwoording van regelstrategieën.	Duidelijke verwoording van regelstrategieën.
Veel mogelijkheden voor differentiatie.	Beperkte mogelijkheden voor differentiatie.
Samenwerken.	Voornamelijk individueel werken.
Overeenkomsten	
Uitgaand van voorbeeldgedrag van de leerkracht. Auditief, visueel en motorisch. Uitgaand van het directe instructiemodel. Isoleren, generaliseren, controleren. Ordening.	

ZLKLS is een goede aanvulling op Taalactief. Wat ontbreekt in Taalactief (veel herhaling, duidelijke verwoording van de regelstrategieën, elke dag spelling en een beperkt aantal spellingcategorieën) wordt aangevuld door ZLKLS. Andersom biedt Taalactief veel mogelijkheden voor differentiatie, die je binnen ZLKLS weer kunt toepassen. Met de aanvulling van ZLKLS op Taalactief kan het spellingonderwijs op bs. 't Ven kwalitatief gezien verbeterd worden.

Hoofdstuk 3. Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk is te lezen op welke wijze het onderzoek praktisch vorm gaat krijgen. Dit gebeurt door middel van een beschrijving van het type onderzoek, de onderzoeksinstrumenten, de betrouwbaarheid, validiteit, triangulatie en het tijdpad.

3.1 Onderzoeksvraag en bijbehorende deelvragen.

“Welke veranderingen zijn er in een periode van twee maanden kwalitatief en kwantitatief waar te nemen als je met de D en E kinderen uit groep 5b gaat werken met de methode ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ van José Schraven’.

1. Hoe ontwikkelen de spellingvaardigheden zich?
2. Wat is er nodig om goed te leren spellen?
3. Wat is kwalitatief goed spellingonderwijs?
4. Wat maakt de methode ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ een goede spellingmethode?
5. Wat zijn de overeenkomsten tussen ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ en onze reguliere spellingmethode ‘Taalactief’?
6. Wat zijn de kwantitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?
7. Wat zijn de kwalitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?
8. Hoe beleven de kinderen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van basisschool 't Ven het vak spelling voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?
9. Wat vindt de leerkracht van de onderzoeksgroep van de kwaliteit van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?

3.2 Onderzoeksvorm

Voor het onderzoek dat uitgevoerd wordt, is gekozen voor een quasi-experiment (Harinck, 2010). Dit is een vorm van actieonderzoek. Binnen het onderzoek wordt alleen gewerkt met een experimentele groep. Er is geen controle groep. De keuze om te komen tot een quasi experimenteel onderzoek, zijn door de volgende redenen tot stand gekomen:

- Op 't Ven is het niet mogelijk om een gelijkwaardige controlegroep samen te stellen, omdat er in de andere groep 5 geen enkele leerling onvoldoende scoort op spelling.
- De spellinginterventies tijdens het onderzoek worden in groep 5b van 't Ven klassikaal aangeboden. Daardoor is het ethisch niet verantwoord om een deel van de experimentele groep de interventies te onthouden, waardoor zij zouden kunnen fungeren als controlegroep.

3.3 De dataverzameling, onderzoeksinstrumenten en dataverwerking.

3.3.1 Metten van het spellingniveau.

Voor de nul- en eindmeting (meting 1 en meting 2) van het spellingniveau wordt gebruik gemaakt van het PI dictee (Geelhoed en Reitsma 2004). Deze gegevens worden kwalitatief en kwantitatief uitgewerkt en gepresenteerd. De kwantitatieve gegevens van het PI dictee worden verwerkt in een kruistabel. In deze kruistabel wordt per kind het leerrendement en de niveauwaarde weergegeven.

De interventies worden drie maanden uitgevoerd. Na drie maanden wordt bekeken welke groei de kinderen ten opzichte van de eerste meting hebben doorgemaakt.

De kwalitatieve gegevens worden ook in een kruistabel verwerkt. In deze tabel worden de zes meest voorkomende spellingcategorieën weergegeven waar fouten in zijn gemaakt. Aan het einde zal er een rij met het totale aantal fouten komen, zodat zichtbaar is met welke categorieën de leerlingen de meeste problemen ondervinden. De reden voor om te komen tot het uitwerken van zes spellingcategorieën is dat het onhaalbaar is om elk type fout schematisch weer te geven. Het schema wordt dan te vol en onleesbaar. Ook moeten binnen een spellingcategorie door leerlingen meerdere fouten gemaakt worden, om vast te kunnen stellen dat een categorie door een leerling niet beheerst wordt.

3.3.2 Interview met groepsleerkracht.

Tijdens de afname van een interview met de groepsleerkracht moet duidelijk worden wat zij vindt van de kwaliteit van het spellingonderwijs op 't Ven. Om dit in kaart te brengen is er gekozen voor een semigestructureerd interview. Het interview is vooraf opgesteld door de onderzoeker.

De keuze voor de afname van een semigestructureerd interview is dat de vragen vooraf vast liggen, maar er wel ruimte is om door te vragen. Op deze wijze is de kans van afdwalen naar onderwerpen die niet aan de orde zijn kleiner. Tijdens de eindmeting wordt het interview herhaald, zodat vergeleken kan worden of de leerkracht vindt dat de kwaliteit van het spellingonderwijs is verbeterd.

De onderzoeker dikt de antwoorden van de geïnterviewde in tot steekwoorden en zal deze steekwoorden verwerken in een matrix. In een matrix kunnen de antwoorden van de nul- en eindmeting goed met elkaar vergeleken worden. Een matrix wordt vooral gebruikt bij het afnemen van een semigestructureerd interview (Harink, 2010).

3.3.3 Afname enquête bij de leerlingen uit groep 5b.

Binnen het onderzoek zal gemeten worden wat de beleving van de kinderen van het spellingonderwijs is. Dit wordt gedaan door afname van een enquête die bestaat uit schaalvragen. Er is gekozen voor schaalvragen, omdat dit het meest betrouwbare beeld van de antwoorden van de kinderen kan geven. Een open enquête of interview kan zorgen dat kinderen sociaal wenselijk gaan antwoorden (Baarda, de Goede, Kalmijn, 2000). De enquête wordt door de kinderen anoniem ingevuld.

De resultaten van de enquête worden verwerkt in een frequentieverdeling door middel van een staafdiagram. In elke staafdiagram wordt per leerling van meting 1 en meting 2 weergegeven welk antwoord zij op de betreffende vraag hebben gegeven. Doordat de antwoorden in een schaal zijn aangegeven, geeft de weergave in staven een duidelijk overzicht.

3.4 Betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie

3.4.1 Betrouwbaarheid en validiteit.

De betrouwbaarheid van dit onderzoek is terug te vinden doordat zowel bij de beginmeting als de eindmeting exact dezelfde onderzoeksinstrumenten worden gebruikt. Deze wordt ook bij beide metingen op dezelfde wijze verwerkt. Het onderzoek wordt door dezelfde persoon afgenomen, waardoor er geen verschil in de interpretatie van de onderzoeksgegevens kan ontstaan. Dit is vooral bij het afnemen en verwerken van de enquêtes en interviews van belang.

De anonimiteit van het verwerken van de gegevens zijn voor zowel de leerkracht als de kinderen gewaarborgd. De vragenlijsten die zijn opgesteld, zijn tot stand gekomen door gebruik te maken van de relevante literatuur van Harinck (2010) en Baarda, de Goede en Kalmijn (2000).

Het PI dictee is Cotan gecertificeerd. De resultaten van deze toets leveren betrouwbare kwantitatieve en kwalitatieve gegevens op. Om het hertest effect zo klein mogelijk te maken, wordt bij de eindmeting de B versie van het PI dictee afgenomen.

Omdat de interventieperiode relatief kort is (2 maanden), zal de uitslag van het onderzoek een voorlopig karakter hebben (Harinck 2010). Om te komen tot een definitieve uitslag van het onderzoek, zal de interventieperiode verlengd moeten worden. De leerlingen hebben op deze manier langer de tijd om te wennen aan de andere manier van werken.

3.4.2 Triangulatie.

Het onderzoek is valide als er triangulatie wordt toegepast.

In dit onderzoek is zowel gebruik gemaakt van methodetriangulatie als bronnen triangulatie.

Voor methodetriangulatie is gebruik gemaakt van:

- Toetsen (PI dictee).
- Interview groepsleerkracht.
- Afname enquête bij de kinderen.
- Opstellen van een actieplan voor de leerkracht.

Voor de bronnentriangulatie is gebruik gemaakt van:

- Informeren van de ouders over de aanleiding, start, verloop en afsluiting van het onderzoek.
- Bespreken van de werkwijze van *'Zo leer je kinderen lezen en schrijven'* met het team.
- Feedback van critical friends.
- Wekelijks gesprek met groepsleerkracht over voortgang van de interventies in groep 5b.

3.5 Uitvoeren onderzoek in de praktijk.

De leerkracht van groep 5b zal de interventies in de groep gaan uitvoeren.

De interventies worden door de onderzoeker voorbereid en wekelijks met de leerkracht besproken. De materialen (bijlage 1, bijlage 2 en bijlage 3) worden door de onderzoeker opgesteld en aangeleverd. Tijdens het voorbereiden worden ook de voortgang en eventuele problemen besproken.

3.6 Tijdspad

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke acties worden ondernomen, wanneer deze plaatsvinden en wie de betrokkenen zijn.

Januari 2011	Actie:	Door wie/ betrokkenen?
11 jan. 2011	Interview leerkracht.	Onderzoeker + leerkracht.
14 jan. 2011	Enquête leerlingen.	Onderzoeker + kinderen.
18-01-2011	Afname PI dictee.	Onderzoeker + kinderen.
20 jan. t/m 25 jan. 2011	Opstellen lesschema's en bijbehorende materialen.	Onderzoeker.
26 jan. 2011	Instructie aan leerkracht wb. interventies.	Onderzoeker + leerkracht.
31 jan. 2011	Start interventieperiode	Onderzoeker, leerkracht, kinderen.
Februari	Actie:	Door wie/ betrokkenen?

2011		
Elke dag (ma. t/m vrij).	Interventies.	Onderzoeker, leerkracht, kinderen.
Elke donderdag	Gesprek met de leerkracht wb. interventies komende week en voortgang.	Onderzoeker + leerkracht.
Maart 2011	Actie:	Door wie/ betrokkenen?
Elke dag (ma. t/m vrij).	Interventies.	Onderzoeker, leerkracht, kinderen.
Elke donderdag	Gesprek met de leerkracht wb. interventies komende week en voortgang.	Onderzoeker + leerkracht.
April 2011	Actie:	Door wie/ betrokkenen?
4 apr. 2011	Interview leerkracht.	Onderzoeker + leerkracht.
5 apr. 2011	Enquête leerlingen.	Onderzoeker + kinderen.
7 apr. 2011	Afname PI dictee.	Onderzoeker + kinderen.
Vanaf 11 april 2011	Verwerken onderzoeksgegevens	Onderzoeker.

Hoofdstuk 4. Data analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de data die voortkomen uit het onderzoek gepresenteerd. Dit wordt gedaan aan de hand van de deelvragen die bij de centrale onderzoeksvraag horen.

4.1 Deelvragen

De centrale onderzoeksvraag heeft geleid tot een aantal deelvragen. Deelvraag 6, 7, 8 en 9 worden in dit hoofdstuk uitgewerkt. De deelvragen 1 tot en met 5 zijn vanuit de literatuurstudie beantwoord. Zie hoofdstuk 2, paragraaf 2.1. tot en met 2.5.

Deelvragen:

6. Wat zijn de kwantitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?
7. Wat zijn de kwalitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?
8. Hoe beleven de kinderen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van basisschool 't Ven het vak spelling voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?
9. Wat vindt de leerkracht van de onderzoeksgroep van de kwaliteit van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?

4.2 Beantwoorden deelvragen met behulp van onderzoeksdata.

Elke deelvraag in deze paragraaf bestaat uit een inleiding, presentatie van de onderzoeksgegevens en een korte samenvatting van de onderzoeksgegevens.

Deelvraag 6:

Wat zijn de kwantitatieve resultaten van de begin- en eindmeting na afname van het PI dictee bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs 't Ven?

In figuur 1 zijn de toetsresultaten van de beginmeting (meting 1) en de eindmeting (meting 2) af te lezen. Dit wordt gedaan met behulp van het leerrendement en de niveauwaarde. De niveauwaarde bepaalt op tienden nauwkeurig of een leerling A, B, C, D of E niveau (volgens CITO normen) krijgt (NW 4-5= A, NW 3-4= B, NW 2-3= C, NW 1-2= D, NW 0-1= E). Het voordeel van de niveauwaarde ten opzichte van de CITO schalen is dat ze duidelijker aangeven of er sprake is van een hoge of lage score binnen de schaal.

Bijvoorbeeld: leerling 1 heeft een niveauwaarde van 1,1. Omgerekend naar CITO normen is dat een D niveau. De niveauwaarde 1,1 is een lage D score en ligt tegen de E norm aan. Leerling 2 heeft een niveauwaarde van 1,9, omgerekend is dat een D score. De niveauwaarde 1,9 is een hoge D score en ligt tegen de C norm aan.

Weergave kwantitatieve toetsgegevens PI dictee.					
	Meting 1			Meting 2	
	LR	NW		LR	NW
Leerling 1	76	1,1		90	2,2
Leerling 2	84	1,9		86	1,8
Leerling 3	80	1,6		86	2,0
Leerling 4	68	1,0		58	0,8
Leerling 5	80	1,6		69	0,9
Leerling 6	68	0,9		59	0,8
Leerling 7	92	2,4		96	2,5
Leerling 8	88	2,0		83	1,5
Leerling 9	56	0,8		56	0,8
Gemiddelde	76,8	1,5		75,8	1,5

LR = leerrendement NW = niveauwaarde.

Figuur 1. Weergave kwantitatieve toetsgegevens PI dictee (N=9).

De gemiddelde toetsscore van de onderzoeksgroep is procentueel 1% gedaald. Binnen de CITO normen is deze exact gelijk gebleven. Kwantitatief is er geen stijging van de toetsresultaten te zien, maar ook geen daling.

Deelvraag 7:

Wat zijn de kwalitatieve resultaten van het PI dictee van de leerlingen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van bs. 't Ven?

In figuur 2 is te zien in welke spellingcategorieën de meeste fouten worden gemaakt door de onderzoeksgroep. De categorieën met de meeste fouten zijn in het schema verwerkt. De spellingcategorieën waarin de meeste fouten worden gemaakt, zijn de categorieën die van begin groep 4 tot en met medio groep 5 zijn aangeboden.

Weergave kwalitatieve toetsgegevens PI dictee; aantal gemaakte fouten.												
	medeklinker verdubbeling		open klankgroep		eind- d		juiste teken		eeuw, ieuw, uw		-isch	
	M 1	M 2	M 1	M 2	M 1	M 2	M 1	M 2	M 1	M 2	M 1	M 2
Leerling 1	7	1	4	2	1	3	1	0	1	0	0	1
Leerling 2	5	5	4	1	1	0	2	0	0	0	0	2
Leerling 3	5	2	8	2	0	3	0	0	3	1	0	2
Leerling 4	3	7	5	3	2	6	1	0	0	0	0	2
Leerling 5	6	5	4	4	3	5	0	0	0	0	0	0
Leerling 6	3	3	5	3	1	4	0	1	1	1	0	0
Leerling 7	6	1	4	2	0	0	1	3	1	0	0	2
Leerling 8	6	6	4	2	3	2	1	0	2	0	0	0
Leerling 9	3	3	1	1	1	2	3	2	3	1	0	0
Totaal	44	33	39	20	12	25	9	6	11	3	0	9

M1 = meting 1 M2 = meting 2

Figuur 2. Weergave kwalitatieve toetsgegevens PI dictee; aantal gemaakte fouten (N=9).

Binnen de categorie medeklinkerverdubbeling wordt tijdens de 2e meting 25% meer van de woorden goed geschreven, voor de open klankgroepen is dat 49%.

In de categorieën eind -d en -sch worden tijdens meting 2 meer fouten gemaakt. Dit is te verklaren doordat de leerlingen tijdens meting 2 meer blokken van het PI dictee doorlopen hebben. De categorie eind -d en -isch in deze laatste blokken kwamen hier aan bod en vielen binnen de categorieën die de leerlingen op school nog niet aangeboden hebben gekregen.

Deelvraag 8:

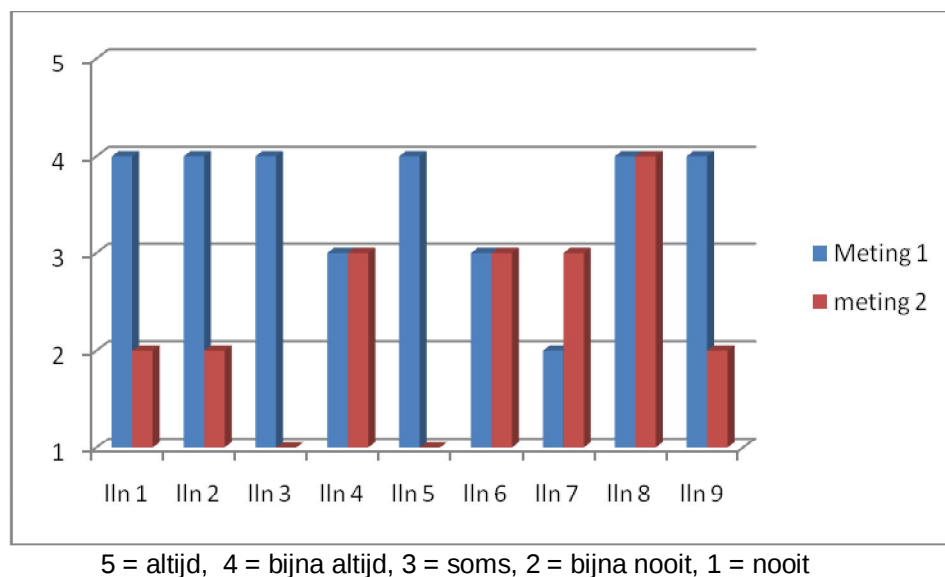
Hoe beleven de kinderen uit de onderzoeksgroep van groep 5b van basisschool 't Ven het vak spelling voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?

De gegevens voor deze deelvraag zijn verzameld door middel van het afnemen van een enquête bij de onderzoeksgroep. Het doel is om naar aanleiding van deze enquête de kwaliteit van het vak spelling op bs 't Ven te verbeteren. Ook wil de onderzoeker weten of de interventies tijdens de interventieperiode invloed hebben op de beleving van het vak spelling bij de leerlingen uit de onderzoeksgroep.

De enquête is afgenomen tijdens de begin- en eindmeting van het onderzoek. De enquêtes van de begin- en eindmeting bevatten dezelfde schaalvragen.

De gegevens zijn verwerkt in een frequentieverdeling door middel van staafdiagrammen. Elk figuur met staafdiagrammen omvat één vraag uit de enquête. In de horizontale as staan de leerlingen die de enquête ingevuld hebben. In de verticale as is af te lezen hoe de leerlingen de vraag geschaald hebben. Onderaan de grafiek staat de betekenis van deze schalen.

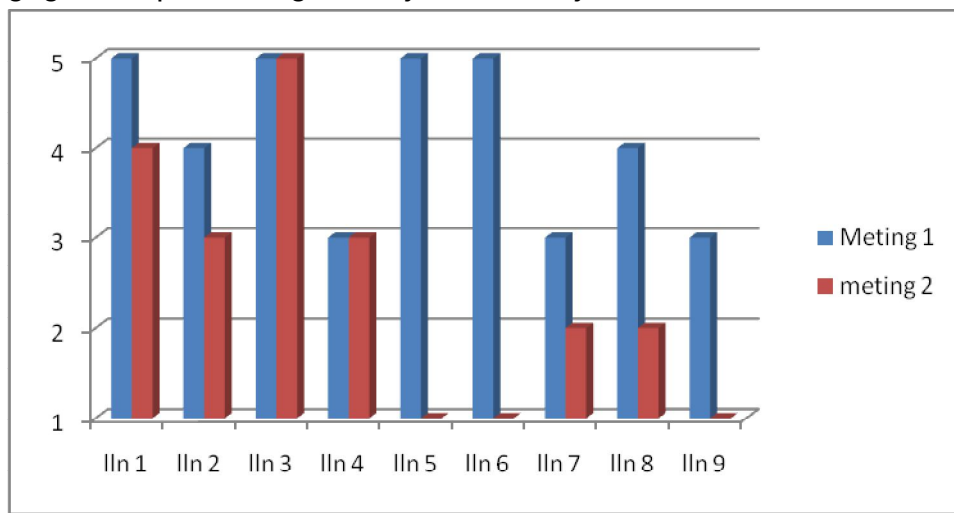
In figuur 3 staan de antwoorden die de leerlingen uit de onderzoeksgroep (N=9) hebben gegeven op de vraag: “Vind je spelling een moeilijk vak op school?”

Figuur 3.

Vijf van de negen leerlingen zijn spelling als een minder moeilijk vak gaan zien. Drie leerlingen zijn niet van mening veranderd over de moeilijkheid en één leerling is het moeilijker gaan vinden. De interventies die gedaan zijn kunnen van invloed zijn op de over het algemene positievere beeld dat de leerlingen hebben.

In figuur 4 staan de antwoorden die de leerlingen uit de onderzoeksgroep (N=9) hebben gegeven op de vraag: “*Vind je het moeilijk om een dictee te maken?*”

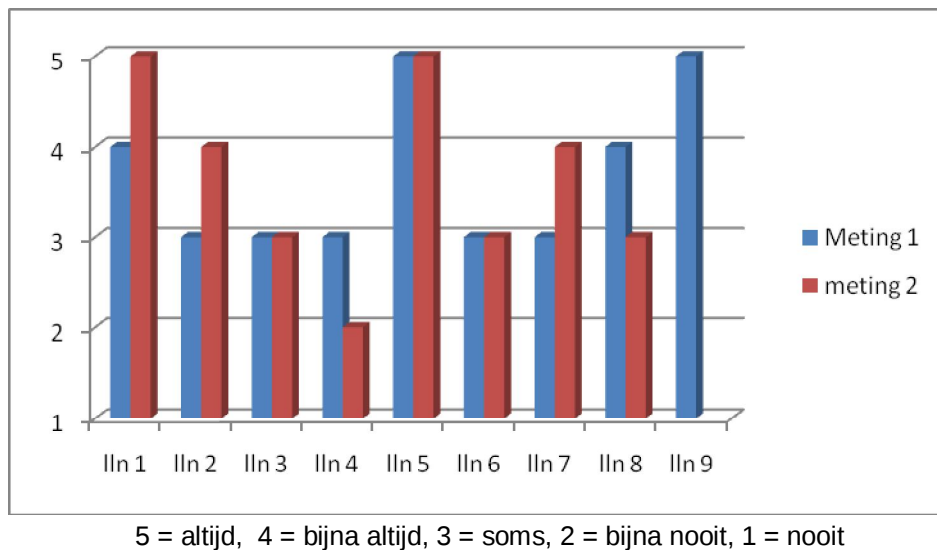

5 = altijd, 4 = bijna altijd, 3 = soms, 2 = bijna nooit, 1 = nooit

Figuur 4.

Vijf van de negen leerlingen zijn het minder moeilijk gaan vinden om een dictee te maken. Bij navraag hierover bij de leerkracht blijkt dat de leerlingen tijdens de methode gebonden dictees minder fouten zijn gaan maken.

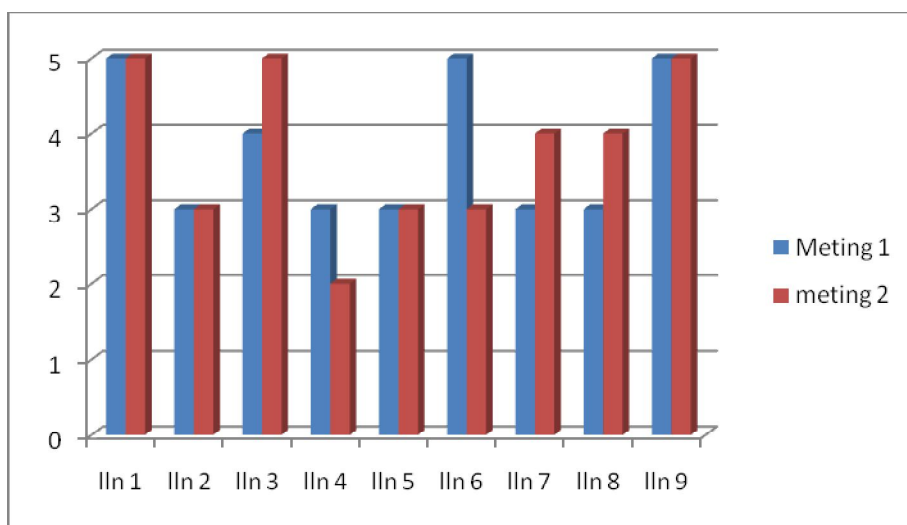
In figuur 5 staan de antwoorden die de leerlingen uit de onderzoeksgroep (N=9) hebben gegeven op de vraag: “*Snap je de spellingregels die in de klas worden uitgelegd?*”

Figuur 5.

Zeven van de negen leerlingen vinden de spellingregels die worden uitgelegd even moeilijk of moeilijker geworden. De aanpak van de methodiek van ZLKLS is anders dan de leerlingen gewend zijn vanuit Taalactief. Dit kan verklaren waarom de leerlingen de uitleg als moeilijker ervaren.

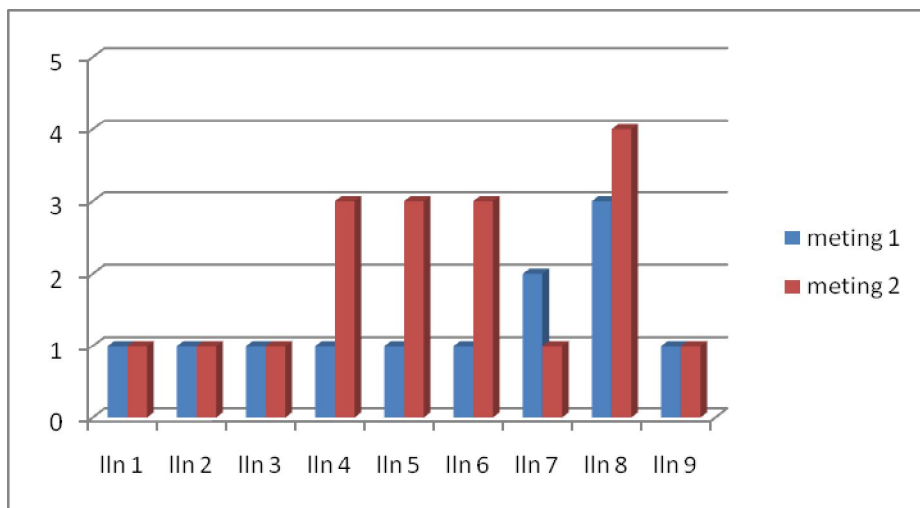
In figuur 6 staan de antwoorden die de leerlingen uit de onderzoeksgroep (N=9) hebben gegeven op de vraag: “*Vind je de spellinglessen leuk?*”

Figuur 6.

Vier leerlingen vinden de spellinglessen nog even leuk, drie leerlingen vinden het minder leuk geworden en twee leerlingen vinden de lessen leuker geworden. De leerlingen bij de laatste vraag van de enquête aan hoe zij de lessen leuker zouden vinden

In figuur 7 staan de antwoorden die de leerlingen uit de onderzoeksgroep (N=9) hebben gegeven op de vraag: “Hoe voel je je als je een onvoldoende haalt voor een dictie?”

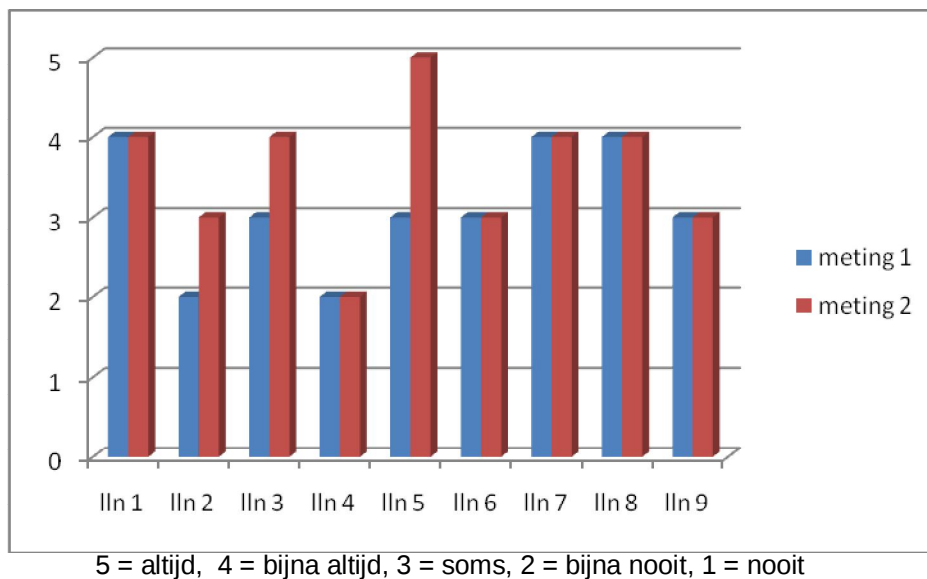

5 = fijn, 4 = meestal fijn, 3 = tussen fijn en niet fijn in, 2 = niet zo fijn, 1 = nooit fijn

Figuur 7.

De meeste leerlingen vinden het vervelend om een onvoldoende te halen. Vier kinderen zijn het minder erg gaan vinden om een onvoldoende te halen. Bij navraag hierover bij de leerkracht kan ik concluderen dat er door de onderzoeksgroep minder onvoldoendes worden gehaald en zij het gevoel van het halen van een onvoldoende nog maar nauwelijks ervaren.

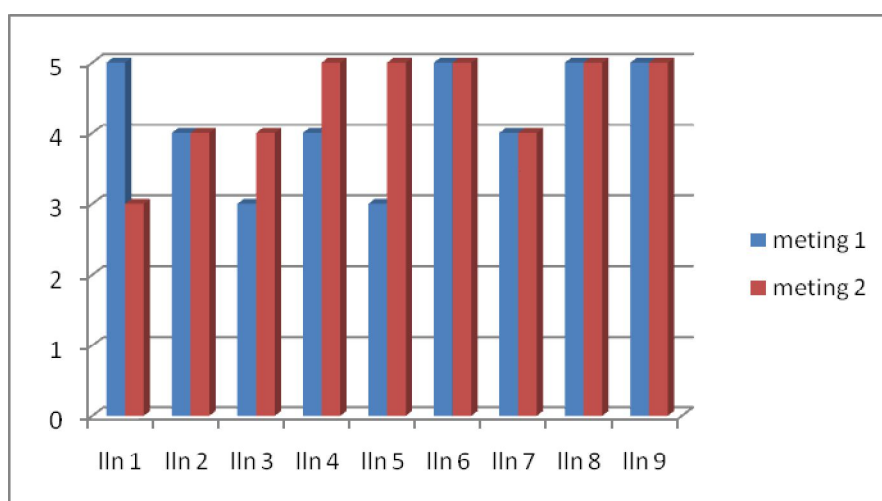
In figuur 8 staan de antwoorden die de leerlingen uit de onderzoeksgroep (N=9) hebben gegeven op de vraag: “*Ontdek jij gemakkelijk foutjes in je dictee?*”

Figuur 8.

Vier leerlingen vinden dat ze nu beter fouten kunnen ontdekken. Voor vijf leerlingen is dat hetzelfde gebleven. De leerlingen geven aan dat zij van de leerkracht elke dag hun werk moeten controleren. Daarbij maken ze gebruik van de nieuwe klankvoetenkaarten, waar ze houvast aan hebben.

In figuur 9 staan de antwoorden die de leerlingen uit de onderzoeksgroep (N=9) hebben gegeven op de vraag: “*Hoe vind je het om spelling op de computer te oefenen?*”

5 = fijn, 4 = meestal fijn, 3 = tussen fijn en niet fijn in, 2 = niet zo fijn, 1 = nooit fijn

Figuur 9.

Gemiddeld zijn de leerlingen het fijner gaan vinden om spelling op de computer te oefenen. Dit is te verklaren doordat de leerlingen nu elke dag op de computer mogen oefenen, in plaats van af en toe

Deelvraag 9:

Wat vindt de leerkracht van de onderzoeksgroep van de kwaliteit van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode?

Voor deze deelvraag heeft de onderzoeker de leerkracht geïnterviewd voorafgaande aan de interventieperiode en na de interventieperiode. De antwoorden van de leerkracht zijn verwerkt in de onderstaande tabel.

In de linker kolom staan de vragen die de onderzoeker heeft gesteld. In de middelste kolom staan de antwoorden van de eerste meting, in de tweede kolom staan de antwoorden van de eindmeting.

Interview met leerkracht over de kwaliteit van het spellingonderwijs.		
	Meting 1	Meting 2
<i>Vragen met betrekking tot de spellingmethode en de spellinglessen.</i>		
Met welke methode wordt er op bs. 't Ven gewerkt?	Taalactief	Taalactief aangevuld met ZLKLS in groep 3, 4 en 5.
Hoe vaak wordt er spellinginstructie door jou gegeven?	Drie keer per week; maandag, woensdag en vrijdag.	Drie keer per week vanuit de methode, dagelijks een dagdictee + oefenen van klankvoeten.
Hoe vaak oefenen leerlingen de aangeboden stof?	Drie keer per week en soms als er tijd over is.	Elke dag, nu ook dagelijks op de computer.
Welke materialen zet je tijdens de lessen in?	Methode Taalactief, woordzoekers, printbladen, bakkaarten, computer.	Methode Taalactief, ZLKLS, categoriekaarten, au/ou, ei/ij plaat, klanvoetkaarten, woordzoekers, printbladen,

		bakkaarten, computer.
Op welke wijze breng je differentiatie aan?	Verlengde instructie voor zwakke spellers. Veel zelfstandig werk voor sterke spellers.	Verlengde instructie voor zwakke spellers. Veel zelfstandig werk voor sterke spellers. Te weinig extra materiaal voor goede spellers.
Zie je een doorgaande lijn voor spelling op 't Ven?	Ja, volgens de methode. Echter gebruikt ieder zijn eigen termen, ezelsbruggetjes en dat doorbreekt de doorgaande lijn.	Ja, ZLKLS geeft veel structuur en duidelijke stappen, eenduidige termen. Iedereen die er mee werkt gebruikt deze ook.
Wat vind je de sterke punten van ons spellingonderwijs?	Werken volgens direct instructiemodel, goede methode.	Toevoeging van ZLKLS. Dit geeft veel houvast en structuur voor leerlingen en leerkrachten. Werken volgens direct instructiemodel, goede software, aanbod op niveau.
<i>Vragen met betrekking tot het beheersen van spellingregels en foutenbewustzijn.</i>		
Welke spellingregels worden snel en gemakkelijk beheerst door de zwakke spellers?	Klankzuivere woorden.	Klankzuivere woorden en verkleinwoorden.
Welke spellingregels vinden de zwakke spellers moeilijk?	Open- en gesloten lettergrepen, eind -d/ t.	Tekendief, Dubbelzetter, stomme 'e', eind-d.
Hoe is het foutenbewustzijn van de zwakke spellers?	Zwak. De meesten hebben weinig inzicht.	Ten opzichte van de vorige keer verbeterd. Kinderen werken meer stapsgewijs en controleren hun werk. Ik doe dat ook, zij nemen mijn gedrag over.
<i>Vragen die betrekking hebben op de mening en indruk van de leerkracht.</i>		
Wat vind je van de huidige kwaliteit van het	Redelijk. Ondanks dat we eenduidigheid	Met aanvulling van ZLKLS goed. Iedereen is enthousiast

spellingonderwijs op 't Ven?	missen, zijn de schoolresultaten voldoende. Eenduidigheid is wel noodzakelijk. Er is te weinig tijd voor de spellinglessen.	en werkt volgens de afspraken. Dat bevordert kwaliteit. Tijd blijft een issue.
Hoe vinden de leerlingen de spellinglessen?	Wel aardig. Een beetje saai denk ik. Weinig variatie.	Leuk! Leerlingen zijn gemotiveerd en hebben houvast aan ZLKSL. Ze pikken de nieuwe regels snel op. Heb het idee dat ze regels beter snappen.
Wat vind je goed aan je eigen spellinginstructie?	Duidelijk, concreet. Volgens direct instructiemodel. Ik leg goed uit.	Nog duidelijker. ZLKLS geeft me houvast. Ik gebruik nu de zelfde termen/ bewoordingen.
Zou je iets willen veranderen aan jouw spellinginstructie?	Ja, meer eenduidigheid. Taalactief is soms erg warrig en heeft teveel categorieën.	Aan de instructie niet. Ik mis wel extra uitdaging voor de sterke spellers.
Als je de kwaliteit van het spellingonderwijs zou kunnen verbeteren, wat zou jij dan doen?	Eenduidigheid door de hele school; iedereen spreekt dezelfde taal.	De categoriekaarten zijn niet zo professioneel, een beetje oubollig. Ik zou ook verwerkingsbladen willen en een oefenboekje voor de zwakke spellers.

Samengevat:

Ten opzichte van meting 1, noemt de leerkracht tijdens meting 2 punten die verbeterd zijn, namelijk:

- De doorgaande lijn is door ZLKLS duidelijker zichtbaar.
- Met ZLKLS is er meer eenduidigheid en structuur.

- ZLKLS geeft de leerkracht en de leerlingen mee houvast.
- Er is meer motivatie en enthousiasme.

De aandachtspunten zijn:

- Er is te weinig uitdaging voor sterke spellers.
- De methode oogt wat oubollig.
- Tijdsinvestering; er is weinig ruimte op het lesrooster van de groep om iets toe te voegen.

Hoofdstuk 5. Conclusies

In dit hoofdstuk zijn de conclusies beschreven naar aanleiding van de verzamelde data in hoofdstuk 4. Met behulp van deze conclusies wordt er antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag.

5.1 Conclusies.

De eerder gestelde centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

“Welke veranderingen zijn er in een periode van twee maanden kwalitatief en kwantitatief waar te nemen als je met de D en E kinderen uit groep 5b gaat werken met de methode ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ van José Schraven?”

5.1.1 Welke kwantitatieve veranderingen zijn waar te nemen?

In figuur 1 van hoofdstuk 4, paragraaf 4.2, zijn de kwantitatieve resultaten van de leerlingen uit de onderzoeksgroep af te lezen. De negen leerlingen van de onderzoeksgroep hebben in januari en april 2011 het PI dictee gemaakt (januari versie A, april versie B).

Uit figuur 1 van hoofdstuk 4 blijkt dat:

- Leerling 1, 3 en 7 beter zijn gaan spellen.
- Leerling 4, 5, 6 en 8 slechter zijn gaan spellen.
- Leerling 2 en 9 op hetzelfde niveau zijn gebleven.

Als je kijkt naar het gemiddelde leerrendement en de gemiddelde niveauwaarde, dan kun je zeggen: De niveauwaarde is gelijk gebleven (1,5), het leerrendement is met 1% gedaald (van 76,8% naar 75,8%).

Bij het aflezen van de toetsgegevens moet de opmerking gemaakt worden dat leerling 6, 7, 8 en 9 tot en met blok 40 zijn gekomen. Leerling 4 ging door tot blok 50. In blok 40 en 50 komen categorieën voor, die in groep 5 nog niet aangeboden zijn ('s, zj/g, ie/i, isch, teit). Hier hebben de leerlingen gezamenlijk 34 fouten in gemaakt. Als de fouten binnen deze categorieën niet meegeteld zouden worden, dan zouden leerling 4, 6, 8 en 9 percentueel juist beter zijn gaan scoren. Als je dan kijkt naar het percentage goede antwoorden, ziet het er voor deze leerlingen als volgt uit:

- Leerling 4: meting 1: 82% - meting 2: 86%
- Leerling 6: meting 1: 80% - meting 2: 92%
- Leerling 7: meting 1: 85% - meting 2: 77%
- Leerling 8: meting 1: 85% - meting 2: 87%
- Leerling 9: meting 1: 78% - meting 2: 87%

Zij maakten bij meting 2 beduidend minder fouten in blok 5 tot en met 10 ten opzichte van meting 1. Leerling 7 zou juist zwakker zijn gaan scoren. Hij maakte bij meting 2 juist meer fouten in blok 5 tot en met 30.

5.1.2 Welke kwalitatieve veranderingen zijn waar te nemen?

In figuur 2 van hoofdstuk 4 is af te lezen binnen welke 6 categorieën de meeste fouten zijn gemaakt. In dit schema is waar te nemen dat de leerlingen het meeste moeite hebben met de categorieën ‘medeklinkerverdubbeling’ en ‘open klankgroepen’. Wat opvalt bij deze twee categorieën is dat de leerlingen ten opzichte van de eerste meting bij meting 2 beduidend minder fouten zijn gaan maken. Tijdens de interventieperiode zijn de laatste vier weken besteed aan het werken met de open klankgroepen en de medeklinkerverdubbeling. Dit zal zeker mede de mindering van het aantal fouten binnen deze spellingcategorieën tot stand hebben gebracht. Ook kan er geconcludeerd worden dat de intensieve aanpak volgens ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ effect heeft gehad op het verminderen van het aantal fouten binnen de categorie ‘medeklinkerverdubbeling’ en ‘open klankgroepen.’

De leerlingen zijn wel meer fouten gaan maken in de categorie eind -d en de categorie –isch. De categorie eind- d is de categorie die aan bod is geweest net voordat de interventieperiode startte. Deze categorie is wel herhaald tijdens de dagelijkse dictees. De categorie –isch kwam in blok 50 van het PI dictee voor. De categorie –isch is voor deze groep nog niet aan bod geweest. Deze werd door alle leerlingen ook geschreven als –ies.

Samengevat betekent dat het volgende:

- Het intensief werken aan de medeklinkerverdubbeling en de open klankgroepen met behulp van ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’, heeft duidelijk effect op het verminderen van het aantal fouten binnen deze categorieën.

- Een categorie die nog niet aan bod is geweest is levert, zoals te verwachten is, fouten op, die van invloed zijn op de eindscore.
- Kwantitatief gezien zijn 7 van de 9 leerlingen beter gaan spellen. Hierbij worden de niet aangeboden spellingregels in de score uitgesloten.
- Binnen de spellingcategorieën die de leerlingen al aangeboden hebben gekregen, zijn de leerlingen kwalitatief gezien beter gaan spellen. Ze maken minder fouten en snappen de spellingregels die zijn aangeboden. Dit zie je ook terug in de score.

Op basis van de enquête (N=9) met de leerlingen kunnen de volgende kwalitatieve conclusies getrokken worden:

- De leerlingen zijn spelling als een minder moeilijk vak gaan zien. Zij maken in de methodegebonden dictees minder fouten.
- De leerlingen vinden de dictees minder moeilijk. De leerlingen halen vaker een voldoende en ervaren de onvoldoendes daardoor als minder erg.
- De leerlingen vinden de spellingregels die uitgelegd worden moeilijk en vinden dat nog steeds zo. Dit komt door de nieuwe aanpak die zij aangeboden krijgen. Die is anders en heeft tijd nodig om in te slijten.
- De leerlingen vinden de spellinglessen gemiddeld nog even leuk. Drie leerlingen zijn gematigd positief, één leerling vindt de lessen bijna nooit leuk. De leerlingen zouden een spelvorm binnen de lessen leuk en uitdagend vinden. Ook meer interactie door betere beurtverdeling en meer mogen werken met het digitale schoolbord is wenselijk.
- De leerlingen vinden het heel vervelend om onvoldoendes te halen. Drie leerlingen zijn dat wel iets minder erg gaan vinden. Dit zou mogelijk kunnen komen doordat de resultaten van deze leerlingen zijn verbeterd.
- De leerlingen kunnen even goed of beter fouten ontdekken in hun werk. Dit zou kunnen komen doordat zij met het werken volgens ZLKLS hun werk zelf moeten controleren en de geschreven woorden moeten voorzien van de juiste spellingcategorieën.
- De leerlingen oefenen graag spelling op de computer en zijn dat gemiddeld ook leuker gaan vinden. Dit komt mogelijk doordat ze met het invoeren van ZLKLS ook meer op de computer zijn gaan oefenen.

De leerlingen hebben gemerkt dat de spellinglessen anders vorm worden gegeven door middel van 'Zo leer je kinderen lezen en spellen'. Na de enquête geven zij bij de onderzoeker aan dat ze de verandering leuk vinden, maar dat ze erg moeten wennen aan de nieuwe categorieën en bijbehorende regels.

Er kan geconcludeerd worden dat de aanpak volgens ZLKLS motiverend werkt ten aanzien van de moeilijkheden die de leerlingen voorheen ervoeren (minder moeilijk vak, minder moeilijke dictees en beter fouten kunnen ontdekken). Ook kan geconcludeerd worden dat de leerlingen de aanpak en uitleg moeilijker zijn gaan vinden. Dit komt mogelijk doordat het aanbod nieuw en anders is dan voorheen.

Uit de interviews met de leerkracht kunnen de volgende kwalitatieve conclusies getrokken worden:

- Ten opzichte van meting 1 heeft de leerkracht bij meting 2 meer materialen die ingezet kunnen worden tijdens de spellinglessen.
- Er wordt dagelijks gewerkt aan spelling, waarvan drie momenten per week intensief.
- 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' versterkt de doorgaande lijn, door de structuur en eenduidigheid die de methode biedt.
- Collega's die al werken volgens ZLKLS doen dat allen op dezelfde manier.
- De leerlingen blijven de 'Tekendief' (open klankgroepen), 'Dubbelzetter' (medeklinkerverdubbeling) en 'eind-d' de moeilijkste spellingafspraken vinden.
- Het foutenbewustzijn van de leerlingen is verbeterd ten opzichte van de periode voordat de interventies gedaan werden.
- De leerlingen zijn gemotiveerder en actiever tijdens de spellinglessen.
- Er is te weinig materiaal voor de betere/ sterke spellers. Dit geldt zowel voor als tijdens de interventieperiode.

De leerkracht vindt 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' een zeer goede aanvulling op de huidige methode Taalactief. Eenduidigheid, structuur en duidelijke spellingcategorieën worden meerdere malen door de leerkracht genoemd.

Doordat er dagelijks geoefend wordt met spelling volgens 'Zo leer je kinderen lezen en spellen', ziet de leerkracht de spellingprestaties van de leerlingen beter worden.

Elke dag zijn de leerlingen bezig met het benoemen van klankvoeten, klanktenen en de spellingcategorieën. De leerkracht wil graag blijven werken met 'Zo leer je kinderen lezen en spellen'. Op deze wijze kan ze de zwakke spellers en leerlingen met dyslexie in de groep beter passend onderwijs bieden.

5.2 Verbinding conclusies met de theorie.

Gedurende drie maanden is er met de kinderen uit groep 5b van bs. 't Ven intensief gewerkt volgens de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' van José Schraven. Tijdens deze interventieperiode is gewerkt volgens de uitgangspunten die Anna Bosman (2008) noemt in haar onderzoek naar de kwaliteit van de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen'. Deze uitgangspunten staan beschreven in hoofdstuk 2 van dit praktijkonderzoek.

De methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' werkt voornamelijk volgens de indirecte strategie (Bouwers & van Goor 2004). Tijdens de interventieperiode is er veel gewerkt aan de spellingcategorieën medeklinkerverdubbelaar en open klankgroepen. Dit is gedaan met behulp van de klankvoet- en klankteen kaarten. Dit is een aanpak die stapsgewijs leidt tot de juiste schrijfwijze van een woord.

Deze indirecte strategie past binnen het enkelkanaalmodel waar Ruijsenaars (2004) over spreekt. Het fonologische enkelkanaalmodel is tijdens de interventieperiode van de onderzoeksgroep duidelijk terug te vinden. Elke dag het benoemen van klanken, klankgroepen, klankteen en klankvoeten. Ook werd bij elk geschreven woord gerefereerd aan de bijbehorende spellingcategorie en het categorienummer.

De uit te voeren interventies zijn door de onderzoeker wekelijks uitgewerkt en doorgesproken met de leerkracht. Deze interventies zijn exact opgesteld, zoals José Schraven(2009) heeft bedoeld met haar methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen'. De formats voor de weekschema's, de klankvoeten, de dagdictees en de hulpmiddelen zijn allemaal gebruikt en aangepast voor gebruik naast de methode Taalactief. De onderdelen uit de literatuur van José Schraven (2009) en Anna Bosman (2009) zoals beschreven in hoofdstuk 2, paragraaf 2.3 en 2.4 zijn in de formats ook in terug te vinden. Het werken met deze formats vormen de basis van 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' en is ook nodig om te kunnen komen tot de hierboven genoemde conclusies.

De resultaten zoals Bosman (2007) in haar onderzoek beschrijft, zijn in dit onderzoek deels terug te vinden. Zij zag op twee scholen van het speciaal basisonderwijs in 3 maanden tijd een grote vooruitgang in de spellingprestaties van de leerlingen in groep 3. De leerlingen waren op gelijk niveau gaan scoren als eenzelfde leeftijdsgroep leerlingen binnen het reguliere basisonderwijs.

De uitkomst van het uitgevoerde onderzoek op basisschool 't Ven, kan niet vergeleken worden met het onderzoek van Bosman (2007), omdat het om een groep 5 gaat in plaats van groep 3. Deze groep heeft de basisbeginselen van 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' niet van het begin af aan toegepast. Daarnaast is de spellinginstructie in groep 3 veel uitgebreider en intensiever. Er wordt dagelijks meer tijd aan besteed dan in groep 5 het geval is. Wel kan het onderzoek dat op basisschool 't Ven is uitgevoerd aansluiten bij het onderzoek van Bosman (2007), door het feit dat er zowel kwantitatief als kwalitatief in twee maanden tijd vooruitgang wordt geboekt op de aangeboden spellingcategorieën.

5.3 Beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag.

Onderzoeksvraag:

“Welke veranderingen zijn er in een periode van drie maanden kwalitatief en kwantitatief waar te nemen als je met de D en E kinderen uit groep 5b gaat werken met de methode ‘Zo leer je kinderen lezen en spellen’ van José Schraven?”

Het antwoord op de centrale onderzoeksvraag met behulp van de conclusies van de drie bronnen (PI dictee, leerling enquête en interview met de leerkracht) en de literatuur luidt:

- De medeklinkerverdubbeling, open klankgroepen en eind- d blijven moeilijke spellingafspraken, maar zijn kwalitatief gezien beduidend verbeterd.
- De leerlingen zijn gemotiveerder en actiever tijdens de lessen; spelling wordt als een minder moeilijk vak ervaren.
- Het foutenbewustzijn van de leerlingen is verbeterd.

- De spellinglessen worden gemiddeld nogsteeds als leuk ervaren. De eenduidigheid en structuur heeft een positief effect op de resultaten en motivatie van de leerlingen.
- Het werken volgens de stappen van het fonologische enkelkanaalmodel die de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' hanteert, zorgt voor minder fouten binnen de categorieën medeklinkerverdubbeling en open klankgroepen. Medeklinkerverdubbeling meting 1: **44** fouten, meting 2: **33** fouten. Open klankgroepen meting 1: **39** fouten, meting 2: **20** fouten.
- Het werken volgens de interventies die José Schraven biedt in de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' geeft de leerkracht eenduidigheid en structuur.
- Na twee maanden intensief werken met de methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' worden de kwantitatieve resultaten van de leerlingen gemiddeld niet beter, maar ook niet slechter. Als je naar de individuele leerlingen kijkt, zie je dat vijf leerlingen even goed of beter zijn gaan spellen en dat vier leerlingen slechter zijn gaan spellen. Echter zijn deze vier leerlingen, verder gekomen in het PI dictee, waardoor zij gemiddeld meer fouten hebben gemaakt. In de betreffende blokken van het PI dictee kwamen woorden aan bod die nog niet aangeboden zijn. Dit verklaart hun lagere resultaat. Als je deze laatste twee blokken niet meetelt zijn ze kwantitatief juist beter gaan scoren.
- De methode 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' is goed te gebruiken naast de methode 'Taalactief'.

5.4 Voor wie zijn de uitkomsten van het onderzoek van belang?

De uitkomsten van dit onderzoek zijn van groot belang voor het team van basisschool 't Ven. Het onderzoek zal een belangrijke basis vormen voor verdere invoering van 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' in alle groepen van de school.

5.5 Welke stappen voor vervolg?

De uitkomst van dit onderzoek zal in eerste instantie met de directeur en de leerkracht van de onderzoeksgroep besproken worden. De onderzoeker zal een positieve aanbeveling doen over het inzetten van 'Zo leer je kinderen lezen en

schrijven'. Deze aanbevelingen zullen bestaan uit de positieve conclusies die voornamelijk op kwalitatief gebied zichtbaar zijn.

Daarna zal de uitkomst in het team besproken worden. Het team zal zich dan op basis van de uitkomst van dit onderzoek en de bevindingen van de leerkrachten van groep 5b en groep 3 uitspreken over een eventuele voortzetting van 'Zo leer je kinderen lezen en spellen'. De leerkracht van groep 3 wordt hier genoemd, omdat zij met haar groep gestart is met 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' vanuit het Taalleesschrijfproject dat draait vanuit de gemeente 's-Hertogenbosch.

Om goed te kunnen monitoren wat het kwalitatieve en kwantitatieve effect op de langere termijn is, kan er een nieuw onderzoek plaatsvinden. Dit zou gedurende het komende schooljaar plaats kunnen vinden door middel van een beginmeting in september 2011, en tussenmeting in februari 2012 en een eindmeting in juli 2012.

5.6 Bijdrage aan de handelingsverlegenheid van de school.

In hoofdstuk 1 is de handelingsverlegenheid van basisschool 't Ven beschreven. De resultaten op spellinggebied bleven achter ten opzichte van de overige vakgebieden. In overleg met de leerkracht van groep 3 en de directeur is gekozen om te gaan werken met 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' van José Schraven. De bijdrage van dit onderzoek aan de handelingsverlegenheid is te komen tot een verbeterde en eenduidige aanpak binnen het spellingonderwijs op 't Ven. Gezien de uitkomst van het onderzoek, is het mogelijk om dit te bereiken. Ook kan het invoeren van 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' een positieve bijdrage leveren aan inclusie, omdat de leerlingen met dyslexie op deze wijze en structureel, goed, passend aanbod krijgen op het gebied van spellen.

Op basis van de stappen uit paragraaf 5.5 zal er een besluit over deze methode genomen worden.

Hoofdstuk 6. Evaluatie onderzoek- discussie

In dit hoofdstuk evalueert de onderzoeker het verloop van dit onderzoek, wat de bijdrage is aan het eigen leerproces en wat nog ter discussie staat. Ook worden de ethische uitgangspunten en de rol van de critical friends beschreven.

6.1 Evaluatie onderzoek

De voorbereidingen voor dit onderzoek zijn gestart in oktober 2010. In januari 2011 is gestart met het uitvoeren van dit onderzoek. Het uitvoeren van het onderzoek en de interventies is goed verlopen. De leerkracht heeft de tijd genomen voor de interviews, het bespreken en uitvoeren van de interventies en het lezen van de dit onderzoek. De leerlingen hebben actief deelgenomen aan de enquêtes en de toetsen. Het verwerken van de onderzoeksgegevens heeft veel tijd gekost. Als onderzoeker wilde ik de onderzoeksgegevens per leerling goed kunnen bekijken, interpreteren en vergelijken. Ik ben behoorlijk zeker over het niet- sociaal wenselijk invullen van de enquête. Dit blijkt uit het feit dat de antwoorden uit beide enquêtes die zij gegeven hebben en groei of daling laten zien die reëel is. Ook sluiten de antwoorden uit hun enquêtes aan bij de toetsresultaten.

De uitkomsten van het onderzoek zijn van belang voor de voortgang van het spellingonderwijs op basisschool 't Ven. Ik ben dan ook blij dat het onderzoek uitkomsten heeft opgeleverd, die een positieve bijdrage aan het spellingonderwijs kunnen leveren.

6.2 Discussie

De invoering van 'ZLKLS' levert voor mij nog wel een discussiepunt op, namelijk de factor tijd en tijdsinvestering. Onlangs is er gesproken binnen het team over werkdruk. De invoering van 'ZLKLS' zal flink wat tijd en voorbereiding kosten. Er moeten lesvoorbereidingen gemaakt worden en de leerkrachten zullen zich moeten verdiepen in de methode om te komen tot de eenduidige aanpak die wenselijk is. Op directie en teamniveau zal over dit punt goed gesproken moeten worden, om te komen tot een goede invoering, waarbij de leerkrachten de tijd hebben om dit op nauwkeurige wijze te doen.

Ook levert het onderzoek van Anna Bosman (2008) beduidend hogere resultaten op, dan dit onderzoek heeft gedaan. De leerlingen uit haar onderzoek gingen gemiddeld 1 CITO niveau omhoog en daar is hier geen sprake van. Dit zou te maken kunnen hebben met de resultaten van de beginmeting. In het onderzoek van Bosman (2008) haalden meer leerlingen een E score. In mijn onderzoek waren het voornamelijk D leerlingen, die in groep 4 nog op E niveau scoorden. Daarnaast duurde de interventieperiode van het onderzoek van Bosman drie maanden langer dan de twee maanden van dit onderzoek. Dit geeft 1/3 meer kans om te komen tot hogere resultaten. Om te zien of de resultaten op basisschool 't Ven nog sterker verbeterd zijn, zou dit onderzoek herhaald moeten worden.

6.3 Reflectie op het eigen leerproces

Het was voor mij de eerste keer dat ik zelf een onderzoek uitgevoerd heb. Ik heb er in eerste instantie erg tegenop gezien, maar er uiteindelijk met enthousiasme aan gewerkt en er ook veel van geleerd.

Het heeft even geduurd voordat ik mijn onderzoeksvraag helder had. Daarna was het lastig om deelvragen te formuleren. Gedurende het onderzoek zijn deze deelvragen ook meerdere malen veranderd, totdat ik uiteindelijk tevreden was en de vragen ook kon onderzoeken en beantwoorden op de manier die ik voor ogen had.

De voorbereidingen voor de interventies hebben mij veel tijd gekost. Vanuit een andere school waren er wel lesvoorbereidingen beschikbaar voor 'ZLKLS', maar deze vond ik te summier en ze waren niet volgens format. De voorbereidingen heb ik uiteindelijk zelf gemaakt, maar wel zo dat ze komend schooljaar weer gebruikt kunnen worden. Tijdens de voorbereidingen heb ik het soms lastig gevonden om 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' precies in te passen in de methode 'Taalactief'. Samen met een andere collega heb ik dit bekeken en hebben we de categoriekaarten van 'ZLKLS' soms wat uit moeten te breiden.

Wat ik zelf heb gemerkt is dat mijn manier van werken bij dit onderzoek niet altijd effectief is. Ik ben iemand die snel actie onderneemt, maar daar te weinig vooraf over nadenkt. Vanuit de KOLB test blijkt ook dat ik een doener ben, iemand met een praktische leerstijl. Bij dit onderzoek was het vooral van belang om eerst goed in kaart te brengen wat het doel is, hoe dat aangepakt moest worden en het daarna duidelijk en concreet opschrijven in de hoofdstukken.

Tijdens het onderzoek ben ik te snel aan de slag gegaan met het afnemen van de enquête. Deze was in eerste instantie op basis van 10 schalen. Maar na afname bleek dat veel te veel en onduidelijk voor de leerlingen. Ook in de literatuur (Harinck 2010) staat beschreven dat er niet teveel keuze moet zijn. Hierdoor moest ik de eerste enquête opnieuw afnemen. Het eerste interview heb ik ook afgenomen terwijl ik eigenlijk ziek was. Dit leverde mij achteraf te weinig informatie op, waardoor ook dit opnieuw moest doen. Het is voor mij als onderzoeker dus een leerpunt om vooraf goed stil te staan wat de gevolgen van mijn acties kunnen zijn.

Zelf vind ik het lastig om alle informatie die ik in mijn hoofd heb concreet te beschrijven. Ik blijf soms teveel aan de oppervlakte en heb moeite om echt scherpe conclusies te 'durven' trekken. Daar mag ik als onderzoeker zekerder en sterker in worden. Tijdens het proces van dit onderzoek ben ik daar wel in gegroeid.

Wat sterk van mij als onderzoeker is, is dat ik me goed aan de tijdsplanning heb kunnen houden. Daarnaast heb ik ook alle onderzoeken zelf afgenomen en geïnterpreteerd, waardoor ik een goed beeld van mijn onderzoeksgroep had. Mijn kennis op het gebied van spelling is flink gegroeid door dit onderzoek en dat zal ook zeker een positieve bijdrage hebben in mijn eigen ontwikkeling en de ontwikkeling van de school.

6.4 Ethiek

Het goed uitzoeken van de onderzoeksgegevens is belangrijk geweest om de betrouwbaarheid (principe 1 van ethische reflectie (Fontys Oso, 2009) te waarborgen en bedrog te voorkomen. Alle gegevens zijn dan ook verifieerbaar.

Alle betrokken personen bij het onderzoek zijn voorafgaand goed geïnformeerd over de bedoelingen van het onderzoek. De ouders van de leerlingen uit de onderzoeksgroep zijn schriftelijk geïnformeerd en hebben ook schriftelijk toestemming gegeven voor deelname van hun kind aan het onderzoek. Ook aan de leerlingen uit de onderzoeksgroep is gevraagd of zij mee wilden werken aan het onderzoek. De gegevens van de leerlingen zijn anoniem verwerkt. (Principe 2 van ethische reflectie (Fontys Oso, 2009).

Het onderzoek is zo volledig als mogelijk was weergegeven. De gegevens die verwerkt zijn, zijn daadwerkelijk ook zo uit de praktijk verkregen (Principe 3 van ethische reflectie (Fontys Oso, 2009). Zowel de medestudenten als de docent van

Fontys hebben een positieve bijdrage geleverd aan dit meesterstuk. Zij hebben dit gedaan door mij feedback, vertrouwen en bemoediging te geven (Principe 4 van ethische reflectie (Fontys Oso, 2009). Dit onderzoek zal gepubliceerd worden op de kennisbank van Fontys Oso, zodat medestudenten, collega's of andere beroepsgroepen kennis kunnen nemen van de inhoud van dit onderzoek (Principe 5 van ethische reflectie (Fontys Oso, 2009).

6.5 Inclusie

Inclusief onderwijs op een school betekent dat alle kinderen welkom zijn op deze school. Normen, waarden, zorgen voor elkaar, tolerantie, verantwoordelijkheid, respect voor verschillen spelen een grote rol binnen het inclusief onderwijs. Dit geldt op sociaal- emotioneel vlak als op cognitief vlak.

Dit meesterstuk levert ook een bijdrage aan inclusief onderwijs. Dit meesterstuk onderstreept het belang van kwalitatief goed onderwijs voor alle kinderen op het gebied van spelling. Kinderen met spellingproblemen en/ of dyslexie hebben het recht om goed onderwijs te krijgen. Indien zij moeilijkheden ervaren hebben zij extra hulp, instructie en oefening nodig. Mocht dit niet baten, dan zal hen geleerd moeten worden hoe zij hun beperking kunnen compenseren met hulpmiddelen, zodat zij zich later in de maatschappij op taalgebied kunnen redden.

Het werken volgens 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' geeft kinderen de kans op het spellingonderwijs op een goede manier onder de knie te krijgen.

6.6 Samenwerking

Gedurende dit onderzoek is er intensief samengewerkt met de intervisiegroep van de opleiding, ook wel critical friends genoemd. Binnen deze groep hebben we steeds geprobeerd om elkaar op een hoger niveau te brengen, door het werk van iedereen te voorzien van kritische feedback. Zelf heb ik daar ook mijn deel aan bijgedragen. Soms was het behoorlijk lastig om feedback te geven, omdat er onderzoeken bij waren waar ik qua inhoud weinig vanaf wist. Naarmate de onderzoeken vorderden kreeg ik daar steeds meer zicht op en werd het geven van feedback ook wat makkelijker.

De samenwerking heb ik als prettig ervaren, doordat er altijd wel iemand van de groep bereikbaar was voor vragen en opmerkingen. Ook werd er veel begrip getoond voor externe factoren die van invloed waren op mijn proces, maar ook het proces van anderen.

6.7 Samengevat

Kort samengevat kan ik het volgende zeggen:

- Ik heb geleerd om praktijkonderzoek uit te voeren naar aanleiding van een concrete hulpvraag uit de praktijksituatie.
- De actieve houding van de deelnemers van het onderzoek heeft een positief effect gehad op het verloop van dit onderzoek.
- Als onderzoeker heb ik geleerd om meer concreet en kritisch te worden ten opzichte van mijn eigen werk.
- Mijn eigen manier van werken en leren kan een valkuil zijn voor het uitvoeren van praktijkonderzoek. Dat betekent dat ik bij een volgend onderzoek hier vooraf bij stil moet staan en een plan moet opstellen om het onderzoek van het begin af aan goed te laten verlopen.
- Ik heb de materialen van het onderzoek aan kunnen en 'durven' passen, zodat het bruikbaar is voor de eigen praktijksituatie.
- Mijn kennis als onderzoeker op het gebied van spelling is flink groter geworden.
- De uitkomsten van het onderzoek zullen een positieve bijdrage hebben voor de verdere spellingontwikkeling op basisschool 't Ven.
- Het werken met critical friends is een meerwaarde voor het verbeteren van de kwaliteit van een praktijkonderzoek.

Literatuur.

Baarda, D.B., de Goede, M.P.M, Kalmijn, M. (2010) *Enquêteren en gestructureerd interviewen*. Groningen: EPM

Bosman, A.M.T. (2005) *Development of rule based verb spelling in Dutch students* John Benjamins publishing company

Bosman A.M.T, Huygevoort van M., Noten F. (2009) *Expliciete spellinginstructie en de rol van de spellingchecker*. In: Tijdschrift voor orthopedagogiek p. 47-55

Bosman, A.M.T & Schraven, J.(2008). *Lezen en spellen*.*Tijdschrift voor Remedial Teaching* , 26-29.

Bosman, A. *www.annabosman.eu publicaties ZLKLS*. Nijmegen. Gevonden op 3 januari 2011.

Bouwers, H., van Goor H (2004). *Diagnostiek en behandeling van spellingproblemen* Baarn: HB uitgevers.

Fontys OSO (2009) *Leer- en Onderzoekslijn. Module student*. Tilburg: Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg

Geelhoed, J. en Reitsma, P. *PI dictee*. Amsterdam: Harcourt

Geus de, M., van den Heuvel, F., van Ooijen, M., Peeters, G. (2005) *Taalactief* 's-Hertogenbosch: Malmberg

Groot de, A.& Bosman, A (1994). *Waarom spellen moeilijker is dan lezen* Amsterdam: Universiteit, faculteit psychologie.

Harinck, F., (2010). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant

Montgomery, D. (2007) *Spelling, Handwriting and dyslexia* London: Routlet Publicers.

Ruijsenaars, A.J.J.M. (2004) *Leerproblemen en leerstoornissen*. Rotterdam: Lemniscaat.

Schraven, J. (2009) *Zo leer je kinderen lezen en spellen*. Zutphen: Stichting TGM

Schraven, J.L.M. (2009) *Zo leer je kinderen lezen en spellen*. Zutphen p.3

Smits, M. (2007) *Taalleesschrijfproject 's-Hertogenbosch*

Stichting Inclusief Onderwijs www.inclusiefonderwijs.nl/visie Amsterdam. Gevonden op 2 juni 2011.
